

Jubileum akademika Michala Maheľa

V tomto roku sa vynikajúci československý geológ akademik Michal Maheľ dožíva významného životného jubilea. Narodil sa 19. 8. 1920 v Trhovišti, okres Michalovce, a tam vychodil aj základnú školu. Stredoškolské vzdelanie nadobudol na reálnom gymnáziu v Michalovciach, kde v roku 1939 maturoval. V rokoch 1939—1944 študoval na Prírodovedeckej fakulte Komenského univerzity v Bratislave prírodopis a zemepis a vysokoškolské štúdiá ukončil druhou štátnou skúškou a doktorátom z geológie. V roku 1949 sa habilitoval za docenta geológie.

Svoju vedeckú činnosť začal jubilant roku 1942 ako asistent akademika D. Andrusova na Geologickom ústave Vysokej školy technickej v Bratislave.

V roku 1945 vstúpil do služieb Geologického ústavu D. Štúra, odkiaľ v roku 1948 prešiel na Prírodovedeckú fakultu Komenského univerzity. V roku 1954 sa opäť vrátil na Geologický ústav D. Štúra, v rokoch 1958—1963 bol jeho riaditeľom a pôsobí v ňom dodnes. Už v roku 1960 predložil na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity doktorskú dizertačnú prácu a po jej obhajobe sa stal doktorom geologických vied. Pre bohaté a hlboké odborné vedomosti roku 1962 zvolili jubilanta za člena korešpondenta Československej akadémie vied a o rok neskôr za člena korešpondenta Slovenskej akadémie vied. V roku 1965 vymenovali M. Maheľa za profesora na Prírodovedeckej fakulte Komenského univerzity v Bratislave a v roku 1975 bol zvolený za akademika Československej akadémie vied a Slovenskej akadémie vied.

Akademik Michal Maheľ od začiatku svojej vedeckej dráhy venoval veľa úsilia geologickému mapovaniu prakticky všetkých pohorí Slovenska a bol presvedčený, že iba na základe terénneho výskumu možno obsiahnuť širokú paletu geologickej problematiky a postupne objasňovať zložitú geologickú stavbu Západných Karpát. Vykonával rozsiahle výskumy v Strážovských vrchoch, Považskom Inovci, Slovenskom raji, Malých Karpatoch, v severnej časti Spišsko-gemerského rudohoria, v Humenských vrchoch a v ďalších oblastiach. Zo všetkých spomenutých pohorí zostavil geologické mapy v mierke 1 : 25 000 a tie značili nielen rozšírenie vedomostí o postavení jednotlivých jednotiek, ale neraz viedli k novým pohľadom na stavbu Západných Karpát. V prvom rade sú to jeho práce z mezozoika. Rozčlenil obalové série jadrových pohorí Západných Karpát do dvoch základných ty-

pov, kordilérového a trogového. Detailne spracoval a vyčlenil obalové série jadrových pohorí a pomenoval ich podľa pohorí. Krížňanský a chočský príkrov rozčlenil na jednotky nižšieho radu, gemeridné mezozoikum do dvoch samostatných jednotiek. Pri manínskej jednotke poukázal na úzke spojenie s vnútornými Karpami, s krížňanským príkrovom. S jeho menom je späté vyčlenenie radu nových stratigraficko-faciálnych jednotiek. Jeho kritické pohľady na stavbu Karpát viedli ho k spracovaniu zlomovej tektoniky, pričom poukázal na rad zlomov regionálneho významu, ktoré zohrali dôležitú úlohu pri vývoji Západných Karpát. Osobitnú pozornosť venoval vrásnivým procesom. Práve na materiálnom zložení mezozoika poukázal na viacfázovosť vrásnivých procesov v alpínskom období, pričom ich rozčlenil na paleoalpínske, mezoalpínske a neoalpínske. V období zostavovania geologických generálnych máp v mierke 1:200 000 bol redaktorom troch najzložitejších listov (Banská Bystrica, Žilina, Bratislava). Syntetizujúcim dielom jubilanta o geológii Západných Karpát po zostavení geologických generálnych máp bola Regionálna geologie ČSSR II. — Západní Karpaty. Sv. 1.

Akademik Michal Maheľ popri terénnom výskume venoval veľa úsilia riešeniu tematických problémov dotýkajúcich sa tektoniky a geotektoniky. V rade prác pripravených pri príležitosti seminárov, konferencií a kongresov riešil problematiku fáz vrásnenia, tektonických štýlov, vzťahu sedimentácie a tektoniky, geotektonického postavenia magmatitov, vzťahu karpatských jednotiek k susedným jednotkám a pod. Paleotektonické hodnotenie súborov karbonatických a flyšových sekvencií, ho viedlo už začiatkom šesťdesiatych rokov k vyčleneniu tektonogrup, ktoré, posudzované z dnešných aspektov globálnej tektoniky, znamenajú podrobné členenie typov kôry v priebehu mezozoika a terciéru. Riešenie týchto závažných tektonických problémov na širokej základ-

ni umožnili mu veľké skúsenosti, ktoré získal ako hlavný redaktor a zostavovateľ Tektonickej mapy karpatsko-balkánskej oblasti v mierke 1:1 000 000, ktorá vyšla tlačou v spolupráci s UNESCO v roku 1974 s vysvetlivkami *Tectonics of the Carpathian Balkan region* (v spolupráci s radom najvýznamnejších geológov z jedenástich štátov). Bohaté vedomosti o stavbe Západných Karpát zverejnil jubilant v okolo 200 vedeckých prácach. S menom akademika M. Maheľa je úzko spätá aj pedagogická a vedecko-organizačná činnosť. S malými prestávkami od svojich mladých rokov prednášal všeobecnú geológiu, stratigrafickú geológiu a regionálnu geológiu Západných Karpát. Viedol a vypochoval rad diplomantov a aspirantov.

Je členom a funkcionárom mnohých vedeckých a odborných ustanovizní, ako napr. kolégií ČSAV a SAV, komisií pre obhajoby kandidátskych a doktorských dizertačných prác, Slovenskej komisie pre vedecké hodnosti, vedeckých rád a pod. Pod jeho vedením sa Tektonická komisia Karpatsko-balkánskej geologickej asociácie stala najaktívnejšou zložkou tejto asociácie. Intenzívne pracuje vo viacerých komisiách v rámci multilaterálnej dohody akademií socialistických štátov. Je organizátorom mnohých, dnes už tradičných smolenických tektonických konferencií, z ktorých vždy vydal zborníky o aktuálnych problémoch geológie Západných Karpát alebo Československa vôbec.

Za rozsiahlu činnosť a vynikajúcu odbornú prácu sa akademik M. Maheľ stal laureátom Štátnej ceny Klementa Gottwalda.

Životné jubileum zastihuje akademika Michala Maheľa v plnom pracovnom eláne, sviežosti a vo vedomom rozmachu. Celá slovenská geologická spoločnosť mu pri tejto príležitosti želá do ďalších rokov mnoho zdravia, také nadšenie pre geologický výskum, aké mal doteraz, a mnoho pracovných úspechov.

Oto Fusán